

1. Obiekt

ZAMEK

346/1

2. Czas powstania 1 poł. XVI
XVI/XVII, XVIII,
XIX, pocz. XX

3. Miejscowość

SIEDLIŠKO

4196

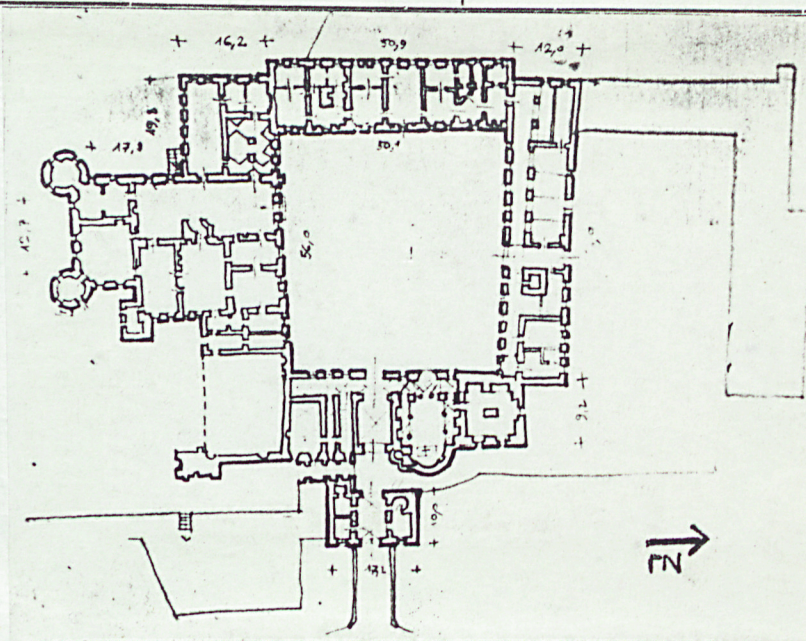
11. Zdjęcia, plan sytuacyjny, rzuty

1

1. Widok od strony pd.
/repr. G.Grundmann/
2. Plan zamku.
3. Akwarela Ch.J.Schwarza
1 poł. XIX w.

autor zdjęć
data wykonania
miejsce przechowywania negatywów

2

3

4. Adres pl.Zamkowy 26

nr hipoteczny

5. Przynależność administracyjna

województwo zielonogórskie

gmina W.m.

pow. NOWA SÓL

6. Poprzednie nazwy miejscowości

CAROLATH, KARLATT, KARLATH

7. Przynależność administracyjna
przed 1.VI.1975

województwo zielonogórskie

powiat Nowa Sól

8. Właściciel i jego adres

Urząd Gminy w Siedlisku

9. Użytkownik i jego adres

Gminny Ośrodek Kultury

10. Rejestr zabytków

Nr 16 data 2.01.1950

12. Autorzy, historia obiektu, określenia stylu.

W latach 1540-1548 została wzniesiona przez Franza von Rechenberg murowana siedziba, zlokalizowana w miejscu istniejącego tam zameczku myśliwskiego. Jego opis z 1593 roku przekazuje nam, że wzniesiony z kamienia i cegły budynek, usytuowany po stronie południowej, miał trzy kondygnacje, otoczony był fosą a wjazd na teren zamku prowadził przez wzniesiony po wschodniej stronie - budynek bramny. Założony na planie prostokąta ca 25x14 m obiekt został zachowany i włączony w rozbudowany na przełomie XVI i XVII wieku zamek. W 1597 roku Georg von Schönaich zlecił legnickiemu budowniczemu Melchiorowi Deckhardtowi przebudowę istniejącego obiektu. Renesansowa przebudowa, którą rozpoczął nowy właściciel Siedliska, spowodowana była złym stanem siedziby, wzniesionej na zbyt słabych fundamentach, co powodowało konieczność ciągłego wzmacniania murów. Ta część najstarszego założenia została w wyniku w/w przebudowy zaadaptowana jako wschodnia partia środkowego członu skrzydła południowego. Była ona rozplanowana trójdzielnie i jednopraktowo. W wyniku prac budowlanych, które ruszyły w 1598 roku, powstał założony na planie czworoboku budynek /25x25 m/ z nieco węższym prostokątnym aneksem oraz narożną wieżą przy jego południowej elewacji. Bryła miała dwie kondygnacje. Pierwszy etap rozbudowy tej części zamku zakończył się w 1600 roku, gdy budynek wraz z wieżą pokryto dachami. Drugi etap prac nastąpił po 1600 roku i trwał aż do śmierci właściciela Siedliska w 1619 roku. W związku z budową rezydencji wymieniani są rzeźbiarz Scholtz z Żar, który w 1601 roku wykonał bogato zdobione stropy oraz malarz, który w 1608 roku ukończył prace przy malowaniu portretów cesarzy. Głównym skrzydłem mieszkalnym zamku było skrzydło południowe, w którym na piętrze mieściły się pokoje i kryta sklepieniem sypialnia Georga. Na tej samej kondygnacji znajdowała się duża sala, z której wchodziło się do książęcej komnaty. Krył ją snycerski, kasetonowy, bogato złocony strop z wizerunkami cesarzy i królów. We wschodniej, dostawionej do tego skrzydła partii, w przyziemiu - mieściła się sala sklepiena, ozdobiona 16 bogato rzeźbionymi kolumnami. Część północną założenia zajmowały dwa, leżące jeden za drugim dziedzińce, otoczone

13. Opis (sytuacja, materiał i konstrukcja, rzut, bryła, elewacje, dach, wnętrze wyposażenie, instalacje)

Zamek zlokalizowany jest w południowo-zachodniej części wsi Siedlisko. Teren zamku wydzielają fortyfikacje obronne z 4 pierwotnie bastionami na narożach, połączonymi murami i podkreślonymi fosą. Zabudowania zamku skupiają się wokół dwóch dziedzińców, których kształt pozostał bez zmian. Wjazd, prowadzący na dziedziniec główny o wymiarach 46x56 m, wiedzie przez budynek bramny - włączony w system fortyfikacji - oraz przejazd na osi skrzydła wschodniego. Dziedziniec gospodarczy usytuowany jest na północ od dziedzińca głównego i od strony zachodniej posiada oddzielne połączenie ze wsią. Najlepiej zachowanym fragmentem zabudowań zamku jest skrzydło wschodnie, które oddziela od budynku bramnego niewielki dziedziniec. Na jego osi znajduje się sklepiony przejazd, który dzieli skrzydło na dwie części. W części północnej wzniesiona została kaplica zamkowa, założona na rzucie prostokąta z półkoliście zamkniętym tym prezbiterium. Jej zachodnia elewacja jest zharmonizowana pod względem kompozycyjnym z całością elewacji tego skrzydła. Wyróżnia ją jedynie bogatsza kamieniarka otworów okiennych / opis kaplicy znajduje się w indywidualnej karcie tego obiektu/. Południowa część skrzydła wschodniego, wzniesiona tak jak wszystkie budowle zamkowe - z cegły, jest na rzucie prostokąta, trójkondygnacyjna, częściowo podpiwniczona. Elewacje budynku są gładkie, rozczołkowane prostokątnymi otworami okiennymi o profilowanych obramieniach. Nad przejazdem występują okna sprzężone, od wnętrza podzielone małymi kolumnkami o bogato dekorowanych trzonach. Bezpośrednio nad szerokim wyciętym, zamkniętym łukiem półkolistym - przejazdem, umieszczone zostały dwa kartusze herbowe. W południowej części skrzydła znajdowały się pomieszczenia mieszkalne, połączone korytarzem bezpośrednio z kaplicą zamkową. W piwnicach oraz części przyziemia występują ceglane sklepienia kolebkowe zaś wyżej - stropy. Do południowo-wschodniego narożnika przylega zwieńczony krenelarnym aneks.

Znajdujące się obecnie w ruinie skrzydło południowe, kryje w partii centralnej fragmenty najstarszego założenia. Jest ono na rzucie prostokąta z aneksem w części zachodniej, wysuniętym przed linie murów elewacji ogrodowej. Kolejne przebudowy, związane z częściową zmianą funkcjonalną pomieszczeń, zaciemniły pierwotny układ. Skrzydło to było trójkondygnacyjne a najwyższa kondygnacja kryła się za attyką o poprowadzonych rytmicznie podziałach za pomocą pilastrów oraz półkoliście zamkniętych nisz. W strefie dachów znajdowały się szczyty, zwieńczone iglicami o piętrzących się, ujętych wpływami wolutowymi - formach. Występujący w fasadzie ogrodowej ryzalit flankują na narożach cylibdryliczne wieże, które wieńczyły szpiczaste hełmy. Elewacje skrzydła rozczołkowane były prostokątnie wyciętymi otworami okiennymi o profilowanych obramieniach z piaskowca.

14. Kubatura	15. Powierzchnia użytkowa	16. Przeznaczenie pierwotne siedziba właściciela majątku	17. Użytkowanie obecne Gminny Ośrodek Kultury
18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja W latach 1966-71 zamek został częściowo odbudowany i odgruzowany przy współudziale harcerzy ze szczepu "Makusynów". W końcu lat 80-tych odbudowano skrzydło wschodnie wraz z kaplicą.		19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje) Większość budowli zamkowych uległa ruinie. W dobrym stanie /po re-moncie/ znajduje się skrzydło wschodnie z kaplicą i budynek bramny. Z pozostałych budynków pozostały jedynie mury z fragmentami szczytów oraz sklepień w piwnicach i częściowo w przyziemiu. Dziedziniec zamkowy zachował swoją dawną formę. W południowym skrzydle zachowały się fragmenty bogatego wystroju sali ogrodowej. Część kolumn, pochodzących z tej sali oraz figur, ustawionych pierwotnie na moście - leży w parku /nie zabezpieczona/. Fragmenty rzeźb i płyt umieszczone zostały w lapidarium.	
20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie Podane w karcie zespołu.			

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

Nie zachowały się. Znane dzięki pracy W.Bartha, Hans Carl, Fürst zu Carolath-Beuthen. Ein Beitrag zur Geschichte des Fürstenhauses Carolath aus Grund des fürstlicher Archivackten, Beuthen 1883.

22. Bibliografia

Podana w karcie zespołu zamkowego.

23. Źródła ikonograficzne i fotografie (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

Podane w karcie zespołu zamkowego.

24. Uwagi różne

Obecnie użytkowane jest jedynie skrzydło wschodnie zamku wraz z kaplicą oraz budynek bramny.

25. Wypełnił

mgr Barbara Bielinis-
Kopeć

VI 1992

26. Sprawdził

1. Miejscowość
SIEDLISKO2. Obiekt (nazwa jak w karcie)
ZAMEK3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
c.d. p. 12

dziedzińce, otoczone murem, który przybijał do południowego i wschodniego skrzydła. Na północnych narożach mur ten wzmocniony był dwiema wieżami, Wzdłuż murów przy obu dziedzińcach od ich wewnętrznej strony występowała zabudowa. Ostatnim przedsięwzięciem Georga było wzniesienie kaplicy, przybudowanej od północy do wschodniego skrzydła. Południowe i wschodnie skrzydło z kaplicą posiada zachowany do dziś, powstały w wyniku renesansowej rozbudowy obrys, za wyjątkiem zachodniej partii południowego skrzydła, gdzie brak jest wieży a zamiast niej występuje założona na planie prostokąta przybudówka, mieszcząca kuchnię zamkową. Po przejęciu w 1710 roku majątku przez Hansa Carla von Schönaich rozpoczął się kolejny, barokowy etap rozbudowy rezydencji. Zatrudnił on min. malarza i architekta J.J.Wagnera ze Wschowy, budowniczego Schnöpfloga z Bytomia oraz poliera Ch.S.Spinettiego. Wzniesione zostało skrzydło zachodnie oraz skrzydło zamykające północną stronę głównego dziedzińca. J.J.Wagner uważany jest za głównego projektanta wszystkich prac tak architektonicznych jak i wodociagowych. Przypisuje mu się ponadto wzniesienie leżącego poza obszarem zamku - browaru, stajni, ogrodu i oranżerii. Realizatorem projektów był budowniczy Schnöpflog. Podczas wznoszenia zachodniego skrzydła zamku pojawiła się rozbieżność i wówczas sprowadzony został do Siedliska Ch.S.Spinetti. Do istniejącego projektu wprowadził on wiele zmian. Repertuar form wykorzystanych przy opracowaniu elewacji powstał pod wpływem sztuki austriackiej i dolnośląskiej. Skrzydło zachodnie było dwukondygnacyjne i mieściło na każdym piętrze 4 apartamenty, z których każdy składał się z dwóch większych, leżących w układzie dwutraktowym pokoi oraz dwóch mniejszych pomieszczeń. Środek skrzydła zajmował hall, połączony z dziedzińcem i leżącym od zachodu ogrodem. Na północnym obrzeżu tylnego dziedzińca usytuowana była ujeżdżalnia, której wzniesienie zlecił Hans Carl - Wagnerowi. Założona na planie prostokąta /40x17,5 m/, w 2 poł. XVIII wieku przebudowana została na teatr. Wagnerowi przypisuje się też wykonanie nowego wystroju sali kolumnowej. Poprzez wybicie w XVIII wieku w elewacji południowej "porte-fenetr" jeje wnętrze połączone zostało z ogrodem. Sklepienia, wnęki oraz ościeża pokryte zostały bogatą dekoracją sztukatorską i malarską /malowidła o tematyce mitologicznej min. Kąpiel Diany, Sąd Parysa/. Niemal całą powierzchnię sklepienia sali wypełniło przedstawienie ucztujących Bogów. Kolejny etap przebudowy zamku nastąpił w wieku XIX, gdy jego właścicielem został Heinrich Carl Wilhelm. Od 1817 roku przez 50 lat zawiadował on majątkiem siedliskim. W 1830 roku zlecił on K.F.Schinkelowi opracowanie projektu przebudowy wnętrza sali, mieszczącej się na piętrze aneksu południowego skrzydła. Jemu też przypisuje się nieduży, dwukondygnacyjny aneks o neogotyckich formach, przylegający do południowo-wschodniego narożnika zamku. Zwieńczony krenelażem, mieścił na wysokości piętra balkon a powyżej taras. Drugi aneks, sięgający I piętra, z balkonem, dostawiono od południa do naroża środkowego członu głównego skrzydła. Schinkelowi przypisuje się również wzniesienie, między wschodnią elewacją skrzydła południowego i członem XVII-wiecznego /południowo-wschodniego/ bastionu, krytego pasażu, na stropie którego założono przeszklone pomieszczenie /prawdopodobnie zimowy ogród/. W/w zmiany nastąpiły przed 1866 rokiem, kiedy to majątek przejął Carl von Schönaich i pod kierunkiem Carla Lüdecke nastąpił kolejny etap rozbudowy siedliskiego zamku. Prace skupiły się na przebudowie południowego skrzydła. Zyskało ono nowe dachy, a zwieńczona wysokim szczytem południowa przybudówka otrzymała na narożniku południowo-zachodnim drugą wieżę, analogiczną do już istniejącej. Obie wieże wzbogaciły wykusze i szpiczaste hełmy. Przykrycia wież wraz z wysokim, ozdobionym sterczynami i wolutami szczytem - tworzyły główny akcent zwróconej w stronę rzeki elewacji.

Wkładkę założył: mgr Barbara Bielinis-Kopeć
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów:

1. Miejscowość	2. Obiekt (nazwa jak w karcie)	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
SIEDLISSKO	ZAMEK	c.d. p. 13

Dekoracyjnym akcentem fasady od strony dziedzińca w skrzydle południowym jest bogato rzeźbiony portal, datowany na 1617 rok. Półkoliście wycięty, profilowany i spięty kluczem - wykrój wewnętrzny ościeży flankują dwie kolumny jońskie o kanelowanych trzonach. Ustawione na cokółkach, dźwigają belkowanie. Przestrzeń wewnętrzną pomiędzy kolumnami a węgarami portalu wypełniają motywy krzyżujących się lasek. W dekoracyjnym zwieńczeniu portalu znajdują się dwa kartusze herbowe. W części wschodniej tego skrzydła znajdowała się sala kolumnowa zw. później ogrodową. Ślady bogatego wystroju sztukatorskiego wnętrza, znanego z przekazów ikonograficznych, czytelne są jeszcze wśród ruin. W partii środkowej wschodniej ściany zachowały się jeszcze fragmenty kominka. Otwór paleńska ujęty był spiętym kluczem - obramieniem, które flankowały dwie kolumny przyściennie. Wysoką nastawę wieńczył falisty, przerywany gzyms. Po środku umieszczona była amfora oraz przedstawienia bliżej nie określonych zwierząt. Obecnie układ ten jest słabo czytelny. W ścianie północnej znajdowały się trzy nisze, z których skrajna po stronie zachodniej była najbardziej dekoracyjnie opracowana. Obrzeża wnęki obwiedzione były pasami z motywami muszli a ścianę pokrywała dekoracja sztukatorska /niegdyś polichromowana/, stanowiąca tło dla ustawionej we wnęce rzeźby, prawdopodobnie- Junony. Po obu stronach niszy stały dwie ozdobione muszlami i festonami - studzienki. We wnętrzu sali znajdowało się niegdyś 16 kolumn o bogato dekorowanych trzonach. Sklepienie pokrywały malowidła, przedstawiające uczęszczających na Olimpie Bogów.

Skrzydło zachodnie zamku było dwukondygnacyjne i mieściło na każdym piętrze 4 apartamenty w układzie dwutraktowym. Na jego osi znajdował się hall, stanowiący połączenie dziedzińca i ogrodu. Również dwie kondygnacje miało skrzydło północne zamku. Jego przeznaczenie ze względu na zły stan zachowania / pozostała jedynie ściana północna nie jest do końca czytelne. Prawdopodobnie miało ono charakter mieszkalno-gospodarczy / w jego przyziemiu mogły znajdować się stajnie/. Na osi skrzydła północnego znajdował się przejazd, stanowiący połączenie między dziedzińcem głównym a gospodarczym. Elewacje obu tych skrzydeł zostały ujednolicone podczas XVIII-wiecznej przebudowy. Rozczłonkowane one były rytmicznym układem boniowanych pilastrów, ujmujących zryzalitowane partie. Wertykalny układ podkreślały trójkątne bądź zamknięte półkoliście naczółki, wieńczące pozorne ryzality i główne otwory wejściowe. Silny akcent horyzontalny stanowiła podwójna linia międzykondygnacyjnego gzymsu oraz znajdujące się na osiach prostokątnych otworów okiennych - płyciny. Plastyczna dekoracja elewacji ograniczona była do stylizowanego ornamentu roślinnego, wypełniającego pola tympanonów. Jedynie nad wejściem od strony dziedzińca do skrzydła zachodniego znajdowała się, umieszczona w wieńczącym je frontonie - wychodząca ponad gzymsy koncha muszli, wypełniona panopliami. Środek tej dekoracji stanowiła druga, mniejsza koncha z herbem Schönaichów i Dohnów oraz data 1715. Fasada ogrodowa skrzydła zachodniego została opracowana w sposób analogiczny jak fasada dziedzińca.

Wszystkie skrzydła zamku wieńczyły dwuspadowe dachy.

Wkładkę założył: mgr Barbara Bielinis-Kopeć

(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów:

1. Miejscowość

SIEDLIŚKO

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

ZAMEK

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

zdjęcia

1

1. Litografia T. Alberta ok. 1860.
2-3. F.B. Werner ok. poł. XVIII w.

2

3

Wkładkę założył: mgr Barbara Bielinis-Kopeć
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: archiwum PSOZ

1. Miejscowość

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

SIEDLISSKO

ZAMEK

zdjęcia

1

Dziedziniec główny

1. Elewacja skrzydła pd.
2. Elewacja skrzydła zach.
3. Elewacja skrzydła wsch.
4. Elewacja skrzydła pn.

2

3

4

Wkładkę założył: mgr Barbara Bielinis-Kopeć
(imię, nazwisko, data)

archiwum PSOZ

Miejsce przechowywania negatywów:

1. Miejscowość

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

SIEDLIŚKO

ZAMEK

zdjęcia

1

2

1-2. Wnętrze skrzydła wsch.
3. Elewacja ogrodowa skrzydła pd.
4. Elewacja ogrodowa skrzydła zach.

3

4

Wkładkę założył: mgr Barbara Bielinis-Kopeć

(imię, nazwisko, data)

archiwum PSOZ

Miejsce przechowywania negatywów:

ZIELGRAF — Zam. 274/201 500 21×30 cm 04. 92.

Wzór ODZ 1978 r.